

اندیشه‌های بزرگترین

سالنامه تبیین - اسفند ماه ۱۳۹۵

لبنیان در سال

سالنامه تبیین

لبنان در سال ۱۳۹۵

کاری از اندیشکده راهبردی تبیین

وبسایت اندیشکده: www.Tabyincenter.ir

نشانی: تهران، خیابان پاسداران، چهارراه فرمانیه، خیابان بوستان، خیابان نسترن، پلاک ۳۲

کد پستی: ۱۵۸۵۶۸۶۷۱۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر: ۲۶۱۵۳۳۲۹

فهرست

پیشگفتار / ۱

مقدمه / ۲

۱. تحولات داخلی / ۳

۱-۱. انتخاب میشل عون به عنوان رئیس
جمهور / ۳

۲. تحولات خارجی / ۵

۱-۲. لبنان، ایران، عربستان / ۵

۲-۲. ارتقای بازدارندگی حزب الله در مقابل
رژیم صهیونیستی / ۷

۳. دورنمای سال ۱۳۹۶ / ۱۱

منطقه امن و پناهجویان سوری در لبنان / ۱۱
افزایش عملیات های تروریستی / ۱۱

فشار بر حزب الله جهت خروج از سوریه / ۱۲

حزب الله و جولان / ۱۲

پیشگفتار

قطعا یکی از ویژگی‌های بارز کشورهای منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا، تحولات سریع و درهم‌تنیده آنان است. چنین امری، امکان کارآمدی و حتی صحت تحلیل‌های نقطه‌ای و محدود را بسیار بعید می‌سازد، لذا تلاش برای اتخاذ زاویه‌ی دیدی گسترده از تحولات کشورها از یک سو و شبکه‌ای دیدن تحولات آن‌ها در چارچوب معادلات منطقه‌ای و بین‌المللی از سوی دیگر، امری ضروری است که تحلیل را عینی‌تر و پیش‌بینی‌های نزدیک به واقع را دقیق‌تر خواهد ساخت.

اندیشکده راهبردی تبیین بافهم چنین ضرورتی، هم‌چون گزارش‌های سالانه از برخی کشورها در سال ۹۴، این بار هم تدوین گزارش‌های تحلیلی از رویدادها و روندهای کشورهای مهم پیرامونی ایران در سال ۱۳۹۵ را در دستور کار قرار داد تا بتواند خدمتی به جامعه تحلیل‌گران منطقه‌ای و سیاست خارجی و به‌ویژه تحلیل‌گران نسل سوم انقلاب اسلامی عرضه دارد. امید که مقبول افتد.

اندیشکده راهبردی تبیین

مقدمه

سال ۹۵ برای لبنان سال خوبی بود. بحران زباله پایان یافت، رئیس جمهور پس از دو سال و نیم انتخاب شد و میزان ناامنی نسبت به سال ۹۴ کمتر بود. لبنان اما هم چنان مشکلات زیادی دارد. واقعیت اما این است که بخشی از مشکلات لبنان را باید در خارج از مرزهایش بررسی کرد. آن چه در ادامه می آید، نگاهی مختصر به مهم ترین تحولات راهبردی لبنان در سال ۹۵ و هم چنین دورنمایی از این کشور در سال ۹۶ می باشد.

۱. تحولات داخلی

در بررسی داخلی لبنان، تحولاتی هم چون مشکلات ناشی از پناهمجویان سوری، تحولات اقتصادی، پایان بحران زباله، عملیات های تروریستی و... وجود دارد اما به نظر می رسد مهم ترین و برجسته ترین تحول داخلی لبنان در سال ۹۵ که بازتاب های گسترده جهانی نیز داشت، انتخاب میشل عون به عنوان رئیس جمهور این کشور بود.

۱-۱. انتخاب میشل عون به عنوان رئیس جمهور

از ۳ خرداد ۱۳۹۳ تا ۱۰ آبان ۱۳۹۵، لبنان رئیس جمهور نداشت. در این مدت البته پارلمان ۴۵ بار برای انتخاب رئیس جمهور تشکیل جلسه داد اما در تمام این مدت نتوانست به حدنصاب لازم برای انتخاب رئیس جمهور دست یابد.^۱ در نهایت در ۱۰ آبان ۹۵، پس از رقابت های سیاسی پیچیده و نزدیک، جریان ۱۴ مارس پذیرفت که میهمان جدید کاخ بعدا، ژنرال میشل عون باشد.

در این دو سال و نیم، حزب الله به صورت پیوسته بر کاندیداتوری میشل عون، رئیس جریان ملی آزاد لبنان تاکید داشت. حتی تغییر تاکتیک ۱۴ مارس ها و مشخصا سعد الحریری رئیس حزب المستقبل مبنی بر پذیرش سلیمان فرنجه رئیس جریان المرده که عضو ۸ مارس است هم نتوانست حزب الله را از تصمیم خود منصرف سازد و این در حالی بود که حتی جنبش امل و شخص نبیه بری هم سلیمان فرنجه را بر میشل عون ترجیح می داد.

۱. حسین آجورلو. روندها و ساختارهای انتخابات پارلمانی و انتخاب رئیس جمهور در لبنان. اندیشکده راهبردی تبیین. ۱۵ مهر ۱۳۹۴. قابل مشاهده در:

با این وجود اما اصرار جریان ملی آزاد و حزب الله و گروه‌های همسو، منجر به این شد که سعد الحریری دست از سلیمان فرنجیه کشیده و به ریاست جمهوری میشل عون رضایت دهد. البته شرط الحریری برای این پذیرش، نخست وزیری خودش بود که محقق شد.^۲ اما واقعیت این است که پرونده ریاست جمهوری لبنان که عمدتاً به دلیل مسائل خارجی به سرانجام نمی‌رسید، با تغییر موضع عربستان و دست برداشتن او از لجاجت‌های سیاسی، نهایتاً بسته شد.

در هر صورت مهم‌ترین پرونده سیاسی لبنان پس از دو سال و نیم، نهایتاً به سود حزب الله و محور مقاومت تمام شد. عون اگرچه در ابتدای تشکیل ائتلاف ۱۴ مارس، یکی از اعضای اصلی آن بود اما پس از مدتی با بازنگری در رفتارهای سیاسی خود، به ائتلاف ۸ مارس پیوست.^۳

۲ . تشکیل کابینه جدید لبنان پس از ۲۹ ماه تأخیر. اندیشکده راهبردی تبیین. ۵ دی ۱۳۹۵. قابل مشاهده در:

<http://tabyincenter.ir/15641>

۳ . اندیشکده راهبردی تبیین پس از انتخاب میشل عون به عنوان رئیس‌جمهور جدید لبنان، نشستی را برای بررسی بیشترین موضوع با حضور دکتر حسین اچورلو کارشناس برجسته مسائل لبنان، برگزار کرد؛

<http://tabyincenter.ir/13069>

۲. تحولات خارجی

سرنوشت لبنان احتمالاً بیشتر از هر کشور دیگری به معادلات خارجی گره خورده است. شرایط ژئوپلیتیکی این کشور از یک سو و نفوذ قدرت های منطقه ای در آن از سوی دیگر، باعث شده تا حتی سیاست داخلی لبنان هم عمیقاً رنگ و بوی روابط خارجی به خود گیرد. بر این اساس، آگاهی از معادلات خارجی موثر بر لبنان می تواند مفید باشد. ادامه برخی از مسائل خارجی لبنان ذکر می شود که در سال ۱۳۹۵ برجستگی معناداری یافته بود.

۲-۱. لبنان، ایران، عربستان

هرچقدر گروه ها و جریان های همسو با ایران در لبنان از آزادی عمل برخوردار هستند، گروه های متحد عربستان عمیقاً تابع ریاض بوده و حتی در برخی مسائل داخلی نیز با اجازه ی سعودی ها رفتار می کنند. چنین امری باعث پیچیده تر شدن معادلات لبنان شده است.

عربستان به صورت مشخص رقیب خود در لبنان را ایران می داند و الگوی رفتاری خود را مبتنی بر چنین تلقی ای از ایران سامان می دهد. بر همین اساس می توان رفتار ریاض در قبال لبنان را در سال ۹۵ تحلیل کرد.

در اوایل دی ماه ۱۳۹۲، پادشاه پیشین سعودی، خبر اعطای کمک سه میلیاردی به دولت و ارتش لبنان برای خرید سلاح از فرانسه را به شکل رسمی اعلام کرد. در پی آن نیز اعلام شد که با هدف حمایت از تشکیلات امنیتی لبنان، مبلغ یک میلیارد دلار جداگانه پرداخت خواهد شد که از این مبلغ فقط ۳۵۰ میلیون دلار به یکی از بانک های بیروت

منتقل شد. در بهمن ماه ۱۳۹۴ عربستان اعلام کرد که مبالغ اعلام شده را به دلیل عدم همراهی دولت لبنان با سیاستهای عربی و سیاست خارجی سعودی متوقف کرده است. ماجرا اما بازمی گشت به تصمیم متفاوت لبنان در نشست اتحادیه عرب. ریاض مدعی است که وزیر خارجه لبنان، جبران باسیل که داماد میشل عون و عضو برجسته‌ی جریان ملی آزاد لبنان هم هست، در اجلاس اخیر وزرای خارجه اتحادیه عرب با خویشتن داری در مقابل محکومیت ایران به دلیل حمله به سفارت سعودی در تهران، اجماع عربی را نقض کرده است؛ لذا اکنون دولت لبنان باید به دلیل آن تصمیم، تنبیه شود و از کمک مالی عربستان محروم گردد!^۴

این سیاست عربستان در حوزه‌های دیگر نیز ادامه یافت تا این که در نهایت با عقب نشینی در پرونده ریاست جمهوری لبنان که به نوعی عقب نشینی در مقابل ایران بود، میشل عون به کرسی ریاست جمهوری و سعد الحریری به نخست وزیر دست یافتند. در خصوص علت چنین رفتاری از سوی ریاض، موارد متعددی گفته شده است که به نظر مهم ترین آن، ناامیدی عربستان و متحدان لبنانی اش از سقوط بشار اسد در سوریه می باشد.

عربستان پس از به قدرت رسیدن میشل عون نیز سعی کرد تا بهترین بهره برداری را از شرایط جدید نماید. او با این فرض که عون متحد حزب الله است، چراغ سبزی را برای عون روشن کرده است تا او را به خود نزدیک ساخته و یا حداقل، توازنی میان روابط او با تهران و ریاض ایجاد نماید. سفر میشل عون به عربستان در چنین چارچوبی تحلیل می شود، البته از زاویه‌ی دید عربستان.^۵

۴ . سعید ساسانیان. «عربستان چگونه با «دیپلماسی دلار» در پی مهار منطقه‌ای ایران است؟». اندیشکده راهبردی تبیین. ۱۰ اسفند ۱۳۹۴

<http://tabyincenter.ir/13459>

۵ . محمد گلی. «بررسی اهداف سفر میشل عون به عربستان». اندیشکده راهبردی تبیین. ۵ بهمن ۱۳۹۵. قابل مشاهده در: <http://tabyincenter.ir/16600>

نکته جالب در این سفر، شرط‌گذاری مجدد مقامات آل سعود برای لبنان جهت پرداخت کمک مالی به این کشور بوده است. روزنامه لبنانی الاخبار در این خصوص می‌نویسد: «عربستانی‌ها پرداخت ۴۰۰ میلیون دلار را به توقف حملات رسانه‌ای علیه ریاض در لبنان مشروط کرده‌اند با وجود اینکه رسانه‌ها لبنان خلال ۲ ماه اخیر از حجم این انتقادهای کاسته‌اند و حزب‌الله و دبیرکل آن «سید حسن نصرالله» جز پس از حمله عربستان به یمن و قرار دادن حزب‌الله در لیست گروه‌های تروریستی، سقف حملات رسانه‌ای علیه ریاض را افزایش ندادند. علاوه بر این که بسیاری از معلومات اطلاعاتی امنیت لبنان ثابت می‌کند انفجارهای تروریستی که در ساحیه مقر اصلی حزب‌الله انجام شده، به اطلاعات عربستان ارتباط دارد.»^۶

۲-۲. ارتقای بازدارندگی حزب‌الله در مقابل رژیم صهیونیستی

در دومین روز سال ۱۳۹۵، سید حسن نصرالله دبیرکل حزب‌الله لبنان در مصاحبه با المیادین گفت: «مشکل [رژیم صهیونیستی فقط] در انبارهای آمونیاک نیست که در حیفاست. کارخانه‌های دیگری نیز هست. این رژیم باموشک‌های حقیقی هدف گرفته نشده [تا الان]. زیرساخت‌های پتروشیمی و آنچه بیولوژیکی است، تاسیسات اتمی و انبارهای اتمی و وزرادخانه‌های کلاهک‌های اتمی... اینها کارخانه‌ها و تاسیساتی است که در شهرها و در جوار شهرهای اسرائیلی موجود است. این‌ها اهدافی است که اگر اسرائیل بخواهد زیرساخت‌های ما را بزند، حق ماست که هر هدفی که برای دشمن بازدارندگی ایجاد کند، هدف بگیریم.»^۷

۶. «السعودية تبتز لبنان: الصمت مقابل ۴۰۰ مليون دولار»، الأخبار، ۱۴ ژانویه ۲۰۱۷. قابل مشاهده در:

<http://www.al-akhbar.com/node/270933>

۷. السید نصرالله: أي حرب علی لبنان سنخوضها بلا سقف ولا خطوط حمراء. المیادین، ۲۱ مارس ۲۰۱۶. قابل مشاهده در:

<http://www.almayadeen.net/news/politics/33526>

این شدیدترین تهدیدی است که تاکنون از سوی حزب الله علیه رژیم صهیونیستی بیان شده است. همان طور که نصرالله نیز تاکید کرده، چنین تهدیدی جهت افزایش بازدارندگی حزب الله می باشد. پیش از این نیز او مخازن آمونیاک در حيفا را مورد تهدید قرار داده بود: «صهیونیست ها از جنگ بعدی [احتمالی] می ترسند. می ترسند که مقاومت مخزن های گاز در حيفا را که به مرگ و جراحت ۸۰۰ هزار فرد در رژیم غاصب می شود، هدف بگیرد و معتقدند که آسیبی که از انفجار این مخزن ها ایجاد خواهد شد، معادل یک بمب اتم است. از دید آنان، ما بمب اتم داریم!»^۸ این تهدید به لحاظ معناداری، برای رژیم صهیونیستی کاملاً معتبر بود^۹ و بر همین اساس نیز دادگاه رژیم صهیونیستی در ۲۴ بهمن ۱۳۹۵ حکم تخلیه مخازن آمونیاک در خلیج حيفا واقع در اراضی اشغالی ۱۹۴۸ را صادر کرد. این حکم پس از انتشار گزارش هایی در خصوص احتمال هلاکت ده ها هزار صهیونیست در صورت حمله به این مخازن در هر جنگ آتی صادر شد. دادگاه رژیم صهیونیستی اعلام کرد: «گزارش های اخیر حکایت از آن دارد در این مخازن ۱۲ هزار تن آمونیاک ذخیره شده که در صورت بروز هرگونه جنگ، زندگی و سلامتی اسرائیلی ها به خطر خواهد افتاد، لذا باید آنها را تخلیه و به یک مکان امن تر منتقل کرد.»^{۱۰} پس از این تصمیم از سوی رژیم صهیونیستی، سید حسن نصرالله در سخنرانی خود در اواخر بهمن ماه ۱۳۹۵ اظهار داشت: «گفته شد تخلیه ی مخازن آمونیاک حيفا نشانه ی نزدیک بودن آغاز جنگ است. البته من آن را لزوما نشانه ی این موضوع نمی دانم اما قطعاً نشان دهنده ی آن است که اسرائیلیان به سخنان و توانایی مقاومت اطمینان دارند. پیش از آن نگاه، این گونه نگاه کنید.

۸. «خوف اسرائيلي جراء كلام السيد نصر الله حول غاز "الامونيا" في حيفا». المنار، ۱۷ فوریه ۲۰۱۶. قابل مشاهده در:

<http://archive.almanar.com.lb/article.php?id=1426907>

۹. برای اطلاع از ابعاد این تهدید رجوع کنید به: «بررسی تهدید دقیق سید حسن نصرالله در مراسم بزرگداشت فرماندهان و سرداران شهید مقاومت» در کانال اندیشکده راهبردی تبیین به آدرس:

<https://telegram.me/Tabyincenter/3687>

۱۰. «تصمیم اسرائیل برای تخلیه مخازن آمونیاک خود در اراضی اشغالی ۴۸». خبرگزاری ایسنا، ۲۵ بهمن ۱۳۹۵. قابل مشاهده در: <http://www.isna.ir/news/95112517336>

اسرائیلیان بدانند این مخازن را هر جا ببرند بالاخره دست ما به آن می‌رسد. خود اسرائیلیان گفتند اگر نیروگاه حیفا به اندازه‌ی یک بمب اتم قدرت داشته باشد، کشتی‌ای که آمونیاک نیروگاه حیفا و نیروگاه‌های دیگر را تغذیه می‌کند ۵ برابر یک بمب اتم خطرناک است. فرض کنیم نیروگاه‌ها را تخلیه کردند، کشتی را کجا می‌خواهند پنهان کنند؟ همچنین بنده به اسرائیلیان می‌گویم نیروگاه هسته‌ای دیمونا را تخلیه کنید چون خودتان می‌دانید این نیروگاه قدیمی و فرسوده است و اطلاعات ما درباره‌اش کامل است و زدنش نیاز به قدرت موشکی بالایی ندارد. در هر صورت حزب الله توانسته است تهدید اسرائیل هسته‌ای علیه منطقه را به تهدیدی علیه خود رژیم و شهرک نشینان و متجاوزان اسرائیل تبدیل کند.»^{۱۱}

به نظر می‌رسد ارتقای سطح بازدارندگی حزب الله علیه رژیم صهیونیستی به دلایل زیر صورت گرفته است:

- توسعه کمی و کیفی روابط رژیم صهیونیستی و دولت‌های عرب
- تروریست نامیده شدن حزب الله و کاهش مشروعیت منطقه‌ای او در جنگ احتمالی
- تلاش برای قطع کردن بازوهای ایران در منطقه با کارگزاری عربستان
- تلاش حزب الله برای مصون سازی منطقه‌ای خود فارغ از نتیجه احتمالی بحران سوریه
- تاثیر انتخابات ریاست جمهوری ایالات متحده آمریکا بر رژیم صهیونیستی

۱۱. «سخنرانی سید حسن نصرالله، دبیرکل حزب الله لبنان، در مراسم سالگرد شهادت سران حزب الله». مقاومت اسلامی لبنان. ۲۸ بهمن ۱۳۹۵. قابل مشاهده در:

● تهدیدات و تمهیدات رژیم صهیونیستی علیه حزب الله^{۱۲}

با توجه به قابلیت‌های حزب الله و شاخص‌های مطرح در حوزه بازدارندگی، تهدیدهای او برای رژیم صهیونیستی کاملاً معتبر شناخته می‌شود.^{۱۳} اقدام رژیم اشغال‌گر قدس برای انتقال منابع آمونیاک خود از حیفا، بیان‌گر چنین اعتباری است.

۱۲ . سعید ساسانیان، «چرا حزب الله لبنان سطح تهدیداتش علیه رژیم صهیونیستی را ارتقاء داده است؟»، اندیشکده راهبردی تبیین، ۱۴ فروردین ۱۳۹۵، قابل مشاهده در:

<http://tabyincenter.ir/11601>

۱۳ . سعید ساسانیان، ارتقاء سطح تهدیدهای حزب الله لبنان و شاخصه‌های بازدارندگی آن، اندیشکده راهبردی تبیین، ۹ فروردین ۱۳۹۵، قابل مشاهده در:

<http://tabyincenter.ir/11598>

۳. دورنمای سال ۱۳۹۶

منطقه امن و پناهجویان سوری در لبنان

مشکلات ناشی از حضور پناهجویان سوریه در کشور لبنان امر قابل انکاری نیست. میشل عون نیز نسبت به این مساله حساس بوده و چندین بار به آن اشاره کرده است. همین امر هم باعث شد تا میشل عون، نظر مثبت خود را با طرح ترکیه در خصوص ایجاد منطقه امن در شمال سوریه اعلام دارد. به نظر می‌رسد با توجه به پیشرفت این طرح ترکیه در عرصه میدانی (اشغال بخشی از شمال حلب) و سیاسی (موافقت آمریکا و دولت‌های اروپایی و هم‌چنین پذیرش تلویحی روسیه)، انتقال پناهجویان از لبنان به این منطقه (در صورت تشکیل)، یکی از مسائل مهم لبنان در سال ۹۶ باشد.

افزایش عملیات‌های تروریستی

سال ۹۵ نسبت به سال‌های گذشته، برای لبنان کمی آرام‌تر بود. احتمالاً در سال ۹۶ بحران سوریه شاهد پیشرفت‌هایی در حوزه سیاسی خواهد بود و گروه‌های تروریستی ممکن است از انسجام سابق برخوردار نباشند. این امر می‌تواند زمینه‌ساز حضور افراد این گروه‌ها در برخی کشورهای پیرامونی لبنان شود. در این صورت، به نظر می‌رسد عملیات‌های تروریستی در لبنان افزایش خواهد یافت.

فشار بر حزب الله جهت خروج از سوریه

با توجه به احتمال پیشرفت های سیاسی در بحران سوریه در سال ۹۶، فشارها جهت خروج حزب الله از خاک سوریه بیشتر خواهد شد. علاوه بر دولت های عربی و غربی، این فشارها از داخل نیز بر حزب الله وارد خواهد آمد. به نظر می رسد رئیس جمهور میشل عون نیز به دلایل مختلف از جمله مشکلات ناشی از پناهجویان سوری، فشار دولت های عربی، تنگناهای مالی و ... به این مساله ورود کرده و از حزب الله بخواهد تا از سوریه خارج شود.

حزب الله و جولان

فارغ از مسائل متعددی که در بحران سوریه وجود دارد و برای رژیم صهیونیستی حائز اهمیت است، سرنوشت بلندی های جولان برای او یک مساله حیاتی است. این رژیم خواهد کوشید تا مانع از حضور حزب الله در جولان شود و از سوی دیگر حزب الله نیز می کوشد تا ضمن توسعه نفوذ خود در این منطقه، این نفوذ را تثبیت نماید. لذا با توجه به تحولات میدانی و سیاسی مهم در سوریه که بیان گر حرکت به سوی پایان این بحران می باشد، به نظر می رسد در سال ۹۶، کشمکش ها بر سر جولان افزایش خواهد یافت.

اندیشکده راهبردی تبیین هم‌چون سال ۹۴، تلاش کرده است تا تحولات مهم کشورهای منطقه در سال ۹۵ را به صورت تحلیلی، مرور و دورنمای احتمالی سال ۹۶ را بیان نماید. امید است این گزارش‌ها در فهم تحولات کشورهای منطقه مفید واقع شود.

www.Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱- ۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران:

@Tabyincenter

شبکه (کانال) اندیشکده راهبردی تبیین در تلگرام: